Till: Riksdagens kommun- och välfärdsdelegation
Ärende: Utlåtande om propositionen om statsbudgeten för 2025, RP 109/2024
Avsändare: Korsholms kommun

Utlåtande om statsbudgeten 2025 – tyngdpunkter statsandelarna i kölvattnet av vårdreformen och reformen av TE-tjänsterna

Korsholms kommun ingår i Österbottens välfärdsområde. Tillsammans med de övriga kommunerna i Österbotten gick Korsholms kommun in i en frivillig samkommun år 2022, som sedan överförde sin verksamhet till det självstyrande Österbottens välfärdsområde år 2023.

Korsholms kommun ingår i Österbottens sysselsättningsområde som har Vasa stad som värdkommun. I området ingår åtta kommuner, Närpes, Korsnäs, Malax, Vasa, Korsholm, Laihela, Vörå och Nykarleby.

Korsholm är en växande kommun med 19700 invånare. För tillfället har kommunen ett flertal stora företagsinvesteringar. Detta kräver stora investeringar, men också kalkylerade risktagningar, från kommunens sida. Företagsinvesteringarna är en del av den gröna omställningen i Finland och Europa.

Statsandelarna 2025 och finansieringsbas

Den kommunala ekonomin går inte hand i hand med krav som utvecklingen ställer. För år 2025 förutspås ett stort underskott i kommunens ekonomi om inte en ansenlig höjning, på en procentenhet eller mera, av skatteöret görs. Det här beror på:

- Den minskade statsandelsfinansieringen. Korsholms kommun bestraffas fast man haft en välmående befolkning och tidigare haft en kostnadseffektiv social- och hälsovård. Innan övergången **till Österbottens välfärdsområde (frivilliga samkommunen 2022)** hade Korsholms kommun en av de lägsta utgiftsnivåerna för social- och hälsovård i landet sett till behovsindex. Under året med den frivilliga samkommunen, år 2022, som var en tjuvstart inför vårdreformen, exploderade utgifterna i händerna. Från att ha haft en förmånlig servicestruktur blev den betydligt dyrare då kommunen för endast ett år gav över anordnaransvaret till en frivillig samkommun. När statsandelsfördelningen definierades mellan kommun och välfärdsområde år 2023 förlorade Korsholms kommun det man tidigare byggt upp genom sin kostnadseffektiva service eftersom jämförelsen inte gjordes mot den kostnad kommunen historiskt haft före år 2022. **Statsandelen sjönk pga detta med 2,8 miljoner euro för Korsholms kommuns del, från en nivå på 24,7 miljoner euro 2023. Korsholms kommun blev därmed största förloraren i Österbotten då man räknar i euro per invånare i denna omfördelning mellan kommuner och välfärdsområde. Förlusten i omfördelningen motsvarar 0,6 skatteören.** Orsaken till denna omfördelning var alltså inte felaktiga tidigare kalkyler som ofta i offentligheten hävdats, utan det att man gav över verksamheten till en frivillig samkommun som uppfyllde lagens anda i förtid, men som inte klarade av att hushålla med kommunens medel på ett önskvärt sätt år 2022. Denna lägre nivå för statsandelarna slår ut både år 2024 och 2025, kumulativt nästan 6 miljoner euro. Korsholms kommun framhåller att slumpen, dvs ett år av en frivillig samkommun, i detta fall fått spela en alltför stor roll för kommunens finansieringsbas.

- Korsholms kommun förväntas under 2025 betala 1,26 miljoner euro till Österbottens sysselsättningsområde. Utöver detta tillkommer finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmånerna som kommunen står för. Summan för kommunens andel av arbetslöshetsförmånerna år 2025 beräknas stiga från 352.000 euro till 724.000 euro. **Med andra ord kommer TE-reformen att kosta kommunen över 1,6 miljoner euro, förutsatt att sysselsättningsområdet lyckas hålla sig inom budget. Det här kan jämföras med att kommunens totala statsandelar 2025 beräknas öka med endast 400.000 euro, trots att den beräknade andelen som Korsholms kommun erhåller för TE-reformen är 1,53 miljoner euro.**
  Detta betyder att kommunen vid första anblick ser ut att få statsandelar så att kostnaderna för reformen nästan täcks, men andra ändringar i statsandelarna gör att kommunens självfinansieringsansvar, eller finansieringstryck, ökar.

- Ett ökande orosmoment är vårdfastigheternas användning och vad som händer med de kommunalt ägda fastigheterna fr.o.m. 1.1.2026.

- **Som slutsats kan konstateras att den ekonomiska situationen blivit mera ansträngd.** Detta påverkas av flera faktorer: statsandelarna som inte täcker nya utgifter, sänkta dagvårdsavgifter (-111.400 år 2025), mindre utdelningsandelar av samfundsskatten och att kommunen inte egentligen har andra betydande inkomstkällor än skatter och avgifter som uppbärs av kommunens invånare. I kommunen fungerar exempelvis avfallsförbränningsanläggningen Westenergy som producerar el motsvarande förbrukningen i 4000 eluppvärmda egnahemshus samt ca 50% av all fjärrvärme i Vasaregionen. Trots detta får inte Korsholms kommun av Westenergy sådan fastighetsskatt som är för kraftverk eftersom Westenergy definieras som värmeverk, alltså inte som kraftverk. **Det är viktigt att staten genomför en översyn av hur fastighetsskatten skall fördelas och bestämmas då det de facto är en form av energiekosystem, med olika anläggningar, som tillsammans producerar värmen och energin, som står för energiförsörjningen.** Det är också av central betydelse att bedöma om definitionen av värmeverk mera är aktuell, då värmeverket i verkligheten fungerar också som ett kraftverk. Det årliga bortfallet av skatteintäkter för kommunen är ca 350.000 euro, vilket motsvarar intäkterna från en vindkraftspark med 10-12 möllor.

Å Korsholms kommun vägnar

Rurik Ahlberg, kommundirektör
Henrik Sandback, ekonomidirektör
Otto Domars, välfärdsdirektör

För ytterligare information:
Kommundirektör Rurik Ahlberg
tfn 040 594 7970
rurik.ahlberg@korsholm.fi